

NA POČÁTKU VĚKU MICHAELOVA

ANTHROPOSOFICKÉ VŮDČÍ MYŠLENKY

Rudolf Steiner

Až do devátého století po mystériu na Golgotě měl člověk jiný vztah ke svým myšlenkám než později. Neměl pocit, že je sám tvůrcem myšlenek, které žily v jeho duši. Považoval je za vnučení vyššího, duchového světa. I když měl myšlenky o tom, co vnímal smysly, byly myšlenky pro něho zjevením něčeho božského, co k němu promlouvalo ze smyslových věcí.

Někdo, kdo nahlédl do nadsmyslového světa, má pro takový pocit pochopení. Když se totiž sděluje duši nějaká duchová skutečnost, nemá člověk nikdy pocit: tady je duchový vjem, a já si sám tvořím myšlenku, abych ten vjem pochopil; nýbrž člověk přitom *vidí* příslušnou myšlenku, která je ve vjemu obsažena a dána spolu s ním, a vidí ji se stejnou objektivitou jako sám vjem.

V devátém století - takové údaje je samozřejmě třeba chápat tak, že jsou jakýmsi středním časovým údajem; přechod se uskutečňuje úplně poznenáhlu - se v lidských duších zažehl jas osobní, individuální inteligence. Člověk začal mít pocit: *já si tvořím* myšlenky. A tato tvorba myšlenek se v duševním životě stala jeho nejvýznačnějším rysem, takže myslitelé spatřovali podstatu lidské duše v její inteligentní činnosti. Do té doby měli lidé o duši představu imaginativní. Podstatu duše neviděli v tvorbě myšlenek, nýbrž v její účasti v duchovém obsahu světa. Představovali si duchové bytosti jako bytosti myslící; a protože vysílají svou působnost do člověka; přechází do něho i jejich myšlení. To, co takto v člověku žije z nadsmyslového duchového světa, to pociťovali jako duši.

Jakmile pronikneme svým nazíráním vzhůru do duchového světa, setkáváme se s konkrétními duchovými bytostmi. Staré nauky označovaly mocnost, z níž prýští myšlenky věcí, jménem *Michael*. To jméno můžeme zachovat. A v tom případě můžeme říct: Lidé kdysi přijímali myšlenky od Michaela. Michael byl správcem kosmické inteligence. Od devátého století už lidé necítili, že by jim Michael inspiroval myšlenky. Ty se vymkly jeho vládě; napadaly z duchového světa do individuálních lidských duší.

Lidstvo nyní pracovalo na rozvoji myšlenkového života. Zpočátku vznikala nejistota, jaký druh jsou myšlenky vlastně představují. Tato nejistota ožívala v učeních scholastiků. Ti se rozdělili v realisty a nominalisty. Realisté - jejichž vůdcem byli Tomáš Akvinský a myslitelé jemu blízcí - cítili ještě onu starou sounáležitost myšlenky a věci. Viděli tudíž v myšlenkách něco skutečného, co žije ve věcech. Myšlenky člověka chápali jako skutečnost, která proudí z věcí do duše. - Nominalisté cítili silně, že to je duše, jež si tvoří své myšlenky. Myšlenky pociťovali jenom jako cosi subjektivního, co žije v duši a s věcmi nemá nic společného. Měli za to, že myšlenky jsou pouze jména, která si člověk tvoří pro věci. (Nemluvilo se tehdy o „myšlenkách“ nýbrž o „univerzáliích“; avšak to není třeba brát pro

zásadní otázku jejich názoru v úvahu, protože myšlenky přece mají v sobě vždycky něco univerzálního, obecného, v poměru k jednotlivým věcem.)

Dalo by se to vyjádřit asi takto: Realisté chtěli Michaelovi zůstat věrní; i když se myšlenky vymkly z okruhu *jeho* působnosti a napadaly do okruhu působnosti lidí, chtěli jako myslitelé sloužit Michaelovi jakožto knížeti kosmické inteligence. - Nominalisté odpadli v nevědomé části své duše od Michaela. Nepovažovali za vlastníka myšlenek Michaela, nýbrž člověka.

Nominalismus získával stále větší rozšíření a vliv. Tak to mohlo pokračovat až do poslední třetiny devatenáctého století. V tomto období si lidé schopní vnímat duchové události v kosmu uvědomovali, že Michael se sám vydal za proudem intelektuálního života. Hledá novou metamorfózu svého kosmického úkolu. Dříve zajišťoval, že myšlenky proudily z vnějšího duchového světa do lidských duší; od poslední třetiny devatenáctého století chce žít v těch lidských duších, v nichž se tvoří myšlenky. Lidé spřízněni s Michaelem viděli dříve, jak Michael rozvíjí svou činnost v duchové oblasti; nyní poznávají, že mají Michaela nechat přebývat v srdci; nyní mu zasvěcují svůj duchovní život nesený myšlenkami; nyní se nechávají ve svobodném, individuálním myšlenkovém životě Michaelem poučovat o tom, které jsou správné cesty duše.

Lidé, kteří v předešlém pozemském životě přijímali inspirovaný myšlenkový obsah, kteří tedy byli služebníky Michaelovými, cítili, když koncem devatenáctého století zase vešli do pozemského života, že jsou puzeni k takovému dobrovolnému společenství s Michaelem. Viděli ve svém někdejším myšlenkovém inšpirátorovi duchového ukazatele v oblasti vyšších myšlenkových obsahů.

Kdo dovede věnovat pozornost takovým věcem, mohl vědět, jaký obrat se uskutečnil v poslední třetině devatenáctého století v myšlenkovém životě lidí. Dříve člověk mohl leda cítit, jak se myšlenky vytvářejí z jeho bytosti; od naznačeného časového úseku má možnost se povznést nad svou bytost; může svou mysl zaměřit do duchovna; tam mu vystoupí vstříc Michael jako bytost spřízněná odedávna s veškerým prouděním myšlenkového živlu. Vysvobozuje myšlenky z oblasti hlavy; razí pro ně cestu k srdci; z citového fondu srdce uvolňuje nadšení, takže člověk může žít v oddanosti duše vůči všemu, co je možné zakusit ve *světle myšlenek*. Nadešel věk Michaelův. Srdce začínají mít myšlenky; nadšení už netryská pouze z mystické temnoty, nýbrž z duševního jasu neseného myšlenkami. Porozumět tomu znamená přijmout Michaela do vlastního srdce. Myšlenky, které dnes usilují o uchopení duchovna, musí se rodit ze srdcí bijících pro Michaela jakožto ohnivého myšlenkového knížete kosmu.

Další vůdčí myšlenky pro Anthroposofickou společnost, rozesílané z Goetheana

1. Ke třetí hierarchii (Archai, Archangeloi, Angeloi) se můžeme duchovně přiblížit, seznámíme-li se s myšlením, cítěním a vůlí tak, že si v nich uvědomíme duchovou působnost v duši. Myšlení přináší do světa v první řadě jenom *obrazy*, nikoli něco skutečného. Cítění prostupuje tyto obrazy; svědčí o něčem skutečném v člověku, nemůže to však svým životem plně projevit. Vůle rozehrává skutečnost, která sice

předpokládá tělo, ale neúčastní se vědomě jeho formování. Bytostná podstata žijící v myšlení, aby mohla tělo učinit podkladem pro toto myšlení; bytostná podstata žijící v cítění, aby mohla tělo učinit spoluúčastníkem v prožitku jisté skutečnosti; bytostná podstata žijící ve vůli, aby se mohla vědomě účastnit formování těla, všechny tyto podstaty žijí ve třetí hierarchii.

2. Ke druhé hierarchii (Exúsiai, Dynameis, Kýriotétes) se můžeme duchovně přiblížit, dokážeme-li vidět skutečnosti v přírodě jako projevy duchovna *žijícího* v nich. Druhá hierarchie v tomto smyslu přebývá v přírodě, aby v ní působila na duše.
3. K první hierarchii (Serafové, Cherubové, Trůnové) se můžeme duchovně přiblížit, dokážeme-li vidět skutečnosti vyskytující se v říši přírody a v říši lidí jako činy (výtvoř) duchovna v nich působícího. Pro první hierarchii v tomto smyslu představují říše přírody a říše lidí oblast působnosti, v níž se tato hierarchie rozvíjí.

Další vůdčí myšlenky pro Anthroposofickou společnost, rozesílané z Goetheana

1. Člověk vzhlíží k hvězdným světům; co v nich zachycují jeho smysly, jsou jenom vnější projevy těch duchových bytostí a jejich činů, o nichž pojednával předchozí výklad jako o bytostech duchových říší (hierarchií).
2. Země je dějiště tří říší přírodních a říše lidské, pokud tyto říše jsou vnějším smyslovým projevem činnosti duchových bytostí.
3. Síly, jejichž působnost zasahuje do pozemských říší přírodních a do lidské říše činností duchových bytostí, odhalují se lidskému duchu pravým, k duchovnu pronikajícím poznáním hvězdných světů.